

POSTANOWIENIE

Dnia 30 listopada 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maria Szulc (przewodniczący)

SSN Marian Kocon

SSN Barbara Myszka (sprawozdawca)

Protokolant Bożena Kowalska

w sprawie z powództwa "D." sp. z o.o. w P.

przeciwko T. sp. z o.o. w W.

o zapłatę,

na posiedzeniu jawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 30 listopada 2016 r.

na skutek zagadnienia prawnego

przedstawionego przez Sąd Okręgowy w W.

postanowieniem z dnia 6 lipca 2016 r., sygn. akt XXIII Ga (...),

"Czy w razie wypowiedzenia umowy leasingu przez finansującego na skutek okoliczności, za które korzystający ponosi odpowiedzialność, korzystający może żądać od finansującego zwrotu korzyści uzyskanej ze sprzedaży przedmiotu leasingu?"

odmawia podjęcia uchwały.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 31 sierpnia 2015 r. Sąd Rejonowy w W. oddalił powództwo spółki pod firmą „D.” sp. z o.o. w P. o zasądzenie od T. sp. z o.o. w W. kwoty 60 212,94 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 29 marca 2013 r. tytułem zwrotu korzyści uzyskanej przez pozwaną na skutek sprzedaży przedmiotu leasingu.

Sąd Rejonowy ustalił, że w dniu 15 lutego 2008 r. strony zawarły umowę leasingu, na podstawie której pozwana oddała powódce do odpłatnego używania samochód marki (...). Przed zawarciem umowy powódka zapłaciła pozwanej opłatę wstępną w kwocie 59 199,77 zł oraz zaliczkę na zakup samochodu w kwocie 10 000 zł. Przez czas trwania umowy samochód pozostawał własnością pozwanej.

Pismem z dnia 28 listopada 2011 r. pozwana wypowiedziała umowę ze względu na to, że powódka zaprzestała spłaty należnych rat w umówionym terminie. Równocześnie pozwana poinformowała powódkę, że kwota uzyskana ze sprzedaży samochodu, po odjęciu kosztów windykacyjnych, pomniejszy zadłużenie pozostałe do całkowitego rozliczenia zobowiązania wynikającego z umowy. W chwili rozwiązania umowy i odebrania przedmiotu leasingu zaległość z tytułu rat leasingowych wynosiła kwotę 15 675,06 zł. Pozwana sprzedała zwrócony przez powódkę samochód za kwotę 75 888 zł.

Pismem z dnia 18 marca 2013 r. powódka wezwała pozwaną do zapłaty kwoty 60 212,94 zł, stanowiącej różnicę między uzyskaną przez nią ceną sprzedaży samochodu a sumą niezapłaconych rat leasingowych.

Sąd Rejonowy uznał, że powódka nie może wywodzić roszczenia z art. 709¹⁵ k.c., gdyż nie jest uprawniona do żądania zwrotu kwoty uzyskanej przez pozwaną ze sprzedaży własnego pojazdu. Na regulację zawartą w tym przepisie mogłaby powołać się tylko wtedy, gdyby pozwana dochodziła od niej kwoty 15 675,06 zł, będącej zadłużeniem wynikającym z umowy leasingu; innymi słowy, tylko w razie obrony przed roszczeniem pozwanej.

Przy rozpoznawaniu apelacji powódki Sąd Okręgowy w W. przedstawił Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia w trybie art. 390 § 1 k.p.c. zagadnienie prawne przytoczone w sentencji postanowienia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przedmiotem zagadnienia prawnego przedstawianego do rozstrzygnięcia na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. może być wyłącznie kwestia prawna budząca poważne wątpliwości, której wyjaśnienie jest niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy. Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały składu siedmiu sędziów z dnia 30 marca 1999 r., III CZP 62/98 (OSNC 1999, nr 10, poz. 166) podkreślił, że instytucja pytań

prawnych jest wyjątkiem od konstytucyjnej zasady podległości sędziów tylko Konstytucji oraz ustawom (art. 178 ust. 1 Konstytucji) i w związku z tym przepis art. 390 § 1 k.p.c. należy wyklądać w sposób ścisły, bez żadnych koncesji na rzecz argumentów o nastawieniu celowościowym lub użytkowym.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, sąd drugiej instancji, przedstawiając zagadnienie prawne, powinien szczegółowo wyjaśnić na czym polegają jego wątpliwości, dlaczego uważa je za poważne i dlaczego rozstrzygnięcie zagadnienia jest konieczne do rozpoznania środka odwoławczego. Przed przedstawieniem zagadnienia prawnego powinien natomiast dokonać ustaleń niezbędnych do jego rozstrzygnięcia (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 24 stycznia 2002 r., III CZP 76/01, nie publ., z dnia 22 października 2002 r., III CZP 64/02, nie publ., z dnia 29 listopada 2005 r., III CZP 102/05, nie publ., z dnia 15 grudnia 2006 r., III CZP 120/06, nie publ., z dnia 19 stycznia 2007 r., III CZP 135/06, nie publ., z dnia 25 czerwca 2008 r., III CZP 49/08, nie publ., z dnia 28 sierpnia 2008 r., III CZP 67/08, nie publ., z dnia 17 września 2008 r., III CZP 70/08, nie publ., z dnia 17 listopada 2009 r., III CZP 85/09, nie publ. i z dnia 22 listopada 2013 r., III CZP 71/13, nie publ.).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego podkreślono też, że przedstawienie zagadnienia prawnego jest niedopuszczalne, jeżeli stanowisko sądu drugiej instancji jest pozbawione poważnych wątpliwości, a sądowi nie chodzi w istocie o wyjaśnienie zagadnienia, lecz o nadanie legitymacji zaprezentowanemu pogładowi. W takiej bowiem sytuacji nie można przyjąć, że sąd drugiej instancji powziął poważne wątpliwości, o których mowa w art. 390 § 1 k.p.c. (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 23 lipca 1998 r., III CZP 24/98, nie publ., z dnia 10 lutego 2006 r., III CZP 1/06, nie publ., z dnia 23 września 2010 r., III CZP 55/10, nie publ., z dnia 5 listopada 2014 r., III CZP 79/14, Biuletyn SN 2014, nr 11, s. 7, z dnia 18 czerwca 2015 r., III CZP 30/15, nie publ., z dnia 28 stycznia 2016 r., III CZP 105/15, nie publ. i z dnia 17 lutego 2016 r., III SZP 6/15, nie publ.).

Z uzasadnienia postanowienia o przedstawieniu zagadnienia prawnego wynika, że Sąd Okręgowy nie ma w istocie wątpliwości co do tego, czy korzystającemu przysługuje na tle art. 709¹⁵ k.c. roszczenie o zwrot korzyści

przekraczających wysokość szkody poniesionej przez finansującego. Podzielając stanowisko Sądu Najwyższego zajęte w wyrokach z dnia 9 września 2010 r., I CSK 641/09 (OSNC-ZD 2011, nr B, poz. 35) oraz z dnia 14 lipca 2010 r., V CSK 4/10 (OSNC 2011, nr 3, poz. 29) i powołując się na argumentację zawartą w uzasadnieniach tych orzeczeń, Sąd Okręgowy dał równocześnie wyraz swojemu przekonaniu o tym, że podstawę roszczenia o zwrot korzyści, o których mowa, może stanowić art. 709¹⁵ k.c. Nie przytoczył przy tym żadnych argumentów przemawiających za odmiennym sposobem rozstrzygnięcia rozważanego problemu, które można by postrzegać w kategoriach poważnych wątpliwości w rozumieniu art. 390 § 1 k.p.c. W tej sytuacji wyłączona jest możliwość podjęcia uchwały.

Niezależnie od wskazanej przyczyny odmowy podjęcia uchwały trzeba zauważyć, że argumentacja przytoczona w uzasadnieniu przedstawionego zagadnienia prawnego została ujęta kazuistycznie, a jednym z argumentów było nawiązanie do regulacji zawartej w § 9 ogólnych warunków umów leasingu. Powołując się na tę regulację, Sąd Okręgowy podkreślił, że powódka była uprawniona do nabycia pojazdu za cenę w kwocie 1 213 zł, lecz utraciła to uprawnienie na skutek wypowiedzenia umowy przez pozwaną. Nie został zatem osiągnięty, zdaniem Sądu Okręgowego, zamierzony cel świadczenia powódki, jakim był zakup pojazdu na preferencyjnych warunkach.

Uszło uwagi Sądu Okręgowego, że warunki zakupu pojazdu przez powódkę zostały określone przez strony w umowie leasingu zawartej w dniu 15 lutego 2008 r. Z § 9 tej umowy wynika, że korzystającemu przysługuje prawo zakupu przedmiotu leasingu po terminowym zakończeniu umowy i wykonaniu wszystkich zobowiązań wobec finansującego za cenę sprzedaży stanowiącą 19% ceny przedmiotu leasingu powiększonej o podatek VAT, z tym że w razie niezgłoszenia finansującemu przez korzystającego zamiaru zakupu wyrażonego w formie pisemnej w terminie 1 miesiąca przed upływem podstawowego okresu leasingu prawo zakupu, o którym mowa wygasa. Sąd Okręgowy powinien więc przed przedstawieniem zagadnienia prawnego poczynić ustalenia co do treści zawartej przez strony umowy i rozważyć, jakie znaczenie z punktu widzenia art. 709¹⁵ k.c. ma przewidziane w § 9 ust. 2 wygaśnięcie prawa zakupu przedmiotu leasingu, na które powołuje się strona pozwana.

Marginesowo tylko można zauważyć, że u podstaw wprowadzonego w art. 709¹⁵ k.c. mechanizmu rozliczeń legła idea proporcjonalnego rozkładu ryzyka ekonomicznego stron umowy leasingu. Dał temu wyraz Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały z dnia 16 września 2015 r., III CZP 52/15 (OSNC 2016, nr 9, poz. 99), wskazując na konieczność stosowania tego przepisu w sposób, który nie doprowadzi do wzbogacenia po stronie finansującego przez uzyskanie świadczenia przekraczającego wysokość poniesionej szkody. Poza tym problem korzyści uzyskanej przez finansującego na skutek sprzedaży przedmiotu leasingu był ostatnio przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego w wyroku z dnia 28 października 2016 r., I CSK 649/15 (nie publ.).

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 61 § 1 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (jedn. tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 1254 ze zm.) postanowił, jak w sentencji.

aj

r.g.